N°. 11. Donderdag 12 Maart 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7 HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 VERHULSTSTRAAT.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De bijzondere aandacht van werkgevers en werknemers betreffende Nederl.-Indië wordt andermaal gevestigd op het

Koloniaal Arbeids- en Informatie-Bureau „Oost en West",

in afwachting van nadere regeling, tijdelijk adres HEULSTRAAT 17, 's-Gravenhage.

Beheerder: A. A. C. HARTING.
Secretaris: J. L. VAN GENNEP.

Creusesol en Henri Borel over een werkkring in Indië.

In de Serie VIII „Pro en Contra", betreffende vraagstukken van den dag, wordt een Werkkring in Indië besproken, pro door Creusesol, contra door Henri Borel. Wie op de gedachte gekomen is om over vraagstukken van algemeen belang het pro en contra te doen zeggen, moet voor zich wel de overtuiging hebben gehad, dat alles ter wereld zijn voor en zijn tegen heeft. En zeker, dàt valt niet te ontkennen: Ieder ernstig denker, die zijne gedachten over een bepaald onderwerp eerlijk wil bekend stellen, zal u schetsen het voor en tegen, en aldus voor den leergierige een onafhankelijk, onpartijdig oordeel voorbereiden. Al maakt de schrijver zelf geen conclusie, de lezer is in staat gesteld voor zich het voor en tegen te overwegen, en tot een besluit te komen. Maar heel anders komt men er voor te staan, wanneer men verschillende personen, van wie men vooruit weet, dat bij den een het pro, bij den ander het contra sterk overheerscht, oproept, niet om hun onafhankelijk oordeel uit te spreken, maar in 't bijzonder het voor òf het tegen te beschrijven. Wie op de gedachte gekomen is, aldus de groote menigte voor te lichten, moet wel een groot cynicus zijn, in wiens werk de duivel zich verkneutert.

De oningewijde, de zoekende, die voor de keuze gesteld wordt, weet niet aan wien zich te houden, en schaart zich aan de zijde van den pro- of den contra-schrijver, naarmate de een of de ander hem beter bekend is of meer zijn vertrouwen wekt. Hij loopt de kans ten slotte zich zoowel door den een als door den ander bedrogen te gevoelen. En voor den ingewijde heeft die lectuur volstrekt geen waarde, zelfs niet van een eenvoudig steekspel; hij weet wat de vertooning geven zal. Hij weet vooruit, dat wanneer de voor- en de nadeelen van een Indischen werkkring ter sprake worden gebracht en men zich wendt tot den bekenden schrijver Creusesol, den warmen vriend van Indië, dat dan uit diens pen niets dan goeds over Indië vloeien zal. Dat wist ook Henri Borel, die het niettemin een „loffelijke gewoonte" prijst van de uitgevers, „dat de schrijvers van het pro en het contra elkaars artikelen niet vooraf te lezen krijgen, en zij elkaars argumenten alzoo niet kennen". Die gewoonte mist echter ganschelijk haar doel, als tot het tijdstip der uitgave de naam van den tegenstander niet geheim gehouden wordt.

Weinig nobel, in ons oog, begint Henri Borel, alvorens tot den aanval over te gaan, zijn tegenstander voor den toeschouwer belachelijk te maken, zijn vizier op te lichten, en als het ware smalend toe te voegen: vriend, denk niet, dat je mij onbekend bent, ik ken je in al je kracht en je zwakheid!

„Toch meen ik een aantal voorname pro-argumenten van mijn geachten tegenstander in casu reeds bij voorbaat te kennen, — aldus vangt hij aan, — en ik lees in mijn verbeelding al zoo iets van: heilige roeping, Indië te helpen ontwikkelen, verruiming van onzen blik, het heerlijke klimaat, liberaler opvattingen, minder hollandsche kleingeestigheid, heerlijke woningen, lekkere rijsttafel, grooter zindelijkheid, gezonder ideeën omtrent sexueele zaken, indische gastvrijheid, prachtige natuur, Eldorado voor kinderen, géén financieele zorgen, onbezorgden ouden dag, minder kleingeestigheid omtrent standsverschil, grooter maatschappelijke welvaart, méér van de wereld gezien hebben, aanhaling van den band tusschen Moederland en Koloniën, twééde vaderland, tropisch Nederland, enz. enz. Al die pro's en nog véél meer, ken ik, en van velen erken ik zelfs de groote waarde. Het zou mij niet moeilijk zijn gevallen het pro in plaats van het contra van dit onderwerp te hebben geschreven".

Halt, de uitgevers zouden dus, als het moest, den heer Borel ook bereid bevonden hebben, het pro te schrijven! Het Pro is er, zonder twijfel, zegt hij, maar, en dat komt natuurlijk te pas, wanneer men zich neerzet om het Contra te schrijven: „het Contra is zoo overweldigend veel grooter". En hij kiest dan tot tekst het woord van Bas Veth, dien hij, bijna vergeten, daarmede in herinnering terugroept „het gaan naar Indië is de ergste levensmislukking", en gebruikt den „truc", waarmede weifelaars en onvaste naturen, die in het oog hunner medemenschen gaarne hun fatsoen en goeden naam ophouden, gemakkelijk gewonnen worden, om bij voorbaat hen, die anders denken mochten dan hij, verdacht te maken.

„Voor grove, materialistische naturen is dit Contra niet geschreven, want voor dezulken is Indië „een goed land", en zelfs het land bij uitnemendheid, waar zij als kool gedijen."

De uitgevers wisten wel bij wien zij moesten zijn, om een hartig woordje tegen het leven in Indië te hooren. En Borel daartoe in de gelegenheid te stellen, dat was recht van diens gading. Zoo kon men meenen, bij de wetenschap, dat hij uit Indië was gekomen met een wrok in het hart, met een gevoel van miskenning, van verongelijking tegenover het bestuur. Wij vernemen de grief, welke van ouds over Indië wordt geuit door hen, die onvoldaan daarvan terugkeeren, of hunne neigingen of illusies niet bevredigd vinden. In 't kort, men degenereert er, òf door de gedwongen eenzaamheid, òf door de bekrompen, zelfzuchtige maatschappij, òf door de slaafschheid en het ijdel vertoon in de ambtenaarswereld, òf door losheid van zeden. Door den druk der bureaucratie, door het gemis van politieke rechten, staat men er bloot aan allerlei willekeur. Met de waarheid wordt er de hand gelicht, men houdt er zich op met leugens en draaierijen. Borel heeft er gesprekken van dames afgeluisterd, uit den eersten stand, waar hij — Borel — van gebloosd heeft! En, let wel, het waren geen indo-dames, maar europeesche; „de indo-dames weten meer, maar voelen kuischer". Zoo degenereert men er!

Wat een buitengewoon man moet de heer Borel zijn, geestelijk en zedelijk hoog staande om, levende en werkende te midden van al die slechtheid en verdorvenheid, zijn ikheid te hebben behouden? Zich krachtig, en onvatbaar voelend voor degeneratie, sterk tegen de verzoeking, toont hij den moed, derwaarts terug te keeren, — hij, de dichter, de kunstenaar met het woord, die door zijne talenten een eervolle plaats zou kunnen vervullen in de kringen van kunstenaars en wetenschappelijke mannen, die hier de hoogere genietingen kan smaken, welke hij in Indië te vergeefs gezocht heeft. Waarom waagt hij zich andermaal aan de ergste levensmislukking? Toch niet, omdat hij door zijn werkkring in Indië reeds reddeloos verloren is? Neen, omdat, ondanks alles, hij nooit vergeten heeft, dat wij een schoone en grootsche taak in het schoone Indië te vervullen hebben. Bravo! Welnu, jonge lieden van echt Hollandsch ras, dat is de uitspraak van iemand, voor wien het gaan naar Indië de ergste levensmislukking is. Voelt gij u zoo verzwakt van nature, dat gij met die schoone roeping voor oogen den sprong niet wagen durft? Hij zal u niet berouwen, tracht slechts de roeping te vervullen op een schoone en grootsche wijze, volgt dien raad van den heer Borel, maar zijt voorzichtig met de toepassing van hetgeen hij ten slotte volgen laat: „met behoud van ons Hollander zijn, in denken, voelen, „leven en handelen, en met behoud van onze rechten als „mensch en burger." Denkt daarbij aan de spreuk, die Creuserol in herinnering brengt: „'s Lands wijze, 's Lands eer."

Creuserol heeft de volgende balans opgemaakt — aan de eene zijde de hoofden „mate van genoegen en voldoening voor hoofd en hart", aan de andere „mate van leed, van teleurstelling in hope en verwachtingen", en stelt daarbij de aanteekening dat „de onder beide te noteeren posten door een ieder voor zichzelf en op het gevoel vastgesteld moeten worden, dat men hoogstens bij de schatting zich kan laten helpen door anderen, die aard, karakter, neigingen en omstandigheden kennen". En zijn slotsom is: „dat de sterke, de begaafde, de voor zijn taak geschikte, de kansen om het tot iets noemenswaards te brengen, gerustelijk hooger ramen mag bij werkzaamheid in Indië, dan bij werkzaamheid in Holland; Indië zal hem eerder een batig slot leveren".

Het verraadt groote eenzijdigheid en een bekrompen blik, wanneer men alleen weet te waardeeren de omgeving, waarin men is groot gebracht, en niet weet mee te leven, zich in te leven in de maatschappij, waar men door de omstandigheden is heengevoerd, en daar zijn eigen leven en gedachtenwereld niet tracht te verfraaien, te verrijken met wat daar goeds en schoons is. Teleurstelling, verijdelde verwachtingen bij den opgang en den voortgang van het leven, heeft men die niet overal ter wereld? Hoe velen, liever hoe weinigen, bereiken, wat zij gehoopt en gewenscht hebben, en dan wel met handhaving hunner zelfstandigheid, behoud hunner idealen? Heeft Holland niet zijne Stastoks en dames van Naslaan, zijn Droogstoppels en Jan Salie's (n.b. met politieke rechten!)? Zouden ook uit Holland geen „tragedies te schrijven zijn over de fiere, vrije, onafhankelijke zielen, die er òf onder door zijn gegaan, en het loodje er bij hebben gelegd, òf den mensch geheel in zich moesten dooden om op (èn moreel onder!) te gaan in den ambtenaar"? Kan men in Holland geen vrienden aanwijzen uit onze jeugd „vol idealen, vol élan naar schoonheid en vrijheid", die men, na luttel jaren uit Indië terugkomend, weerziet „als in dienst versteende, dorre ambtenaren, die zich voor

hunne jeugd schamen, s t r e b e r s, vleiers, die hun chefs en andere machthebbenden kwispelend likken en achterna buigen, om maar hoogerop te komen, en die de vrienden van hun jeugd, met wie ze ééns lief en leed deelden, verloochenen" z e l f s o o k al waren deze niet „in ongenade geraakt door hun karakter"? Als de goedige, dikke heer Bruis uit de C a m e r a O b s c u r a van Hildebrand na de verre en warme wandeling om zijn ouden, veelbelovenden akademievriend, Dr. Deluw, en diens gezin met een bezoek te verrassen, van daar terugkeert, verbergt hij zijn teleurstelling met op de belangstellende vraag zijner vrouw: „En nu uw vriend, Dr. Deluw?" te antwoorden: „Mijn vriend, Dr. Deluw, wijflief! heeft een heel mooien theetuin, een vrouw, twee zonen en twee dochters, waar hij veel pleizier aan beleefd, vooral aan de oudste dochter" — men kent deze — juffrouw Mientje, die bij voorkeur in den tuin, bij de schutting, waar zij zich door een buurvriendje het hof laat maken, werkjes leest als „Amours et Amourettes de Napoléon".

Steeds en overal zal in het leven zich herhalen het tragische lot van de „D r i e s t u d e n t j e s" van Piet Paaltjens:

Er waren eens drie studentjes,
Drie vrienden in lust en in nood;
Ze sprongen zoo moedig de wereld in
En de wereld — die trapte ze dood.

Uit de O. I. Mail.

Afschaffing van Heerendiensten.

In de „Javasche Courant" van 10 Februari is opgenomen een ordonnantie van 21 Januari j.l., die met den 1sten dier maand geacht wordt in werking te zijn getreden, waarbij de heerendiensten in Bantam, Batavia (afdeeling Krawang), Cheribon, Pekalongang, Semarang en Rembang, voor zoover die nog van de inlandsche bevolking gevorderd worden, zijn afgeschaft. Noch wegen- noch heerendiensten kunnen derhalve meer van de inboorlingen gevorderd worden.

Ter gedeeltelijke bestrijding van de kosten van den thans getroffen maatregel zal van de bevolking een verhooging gevorderd worden van het uniforme hoofdgeld van *f* 1.

Voor de genoemde gewesten zijn natuurlijk ook buiten werking gesteld de regelingen, krachtens welke de locale raden aldaar voor de uitvoering van werken konden beschikken over den arbeid van heerendienstplichtigen. Als vergoeding voor gemis dier werkkrachten zijn of worden de ten behoeve dier raden uit de algemeene middelen afgezonderde bedragen verhoogd.

De eenige diensten, welke van Landswege thans nog van de bevolking in de genoemde zes gewesten gevorderd kunnen worden zijn die, benoodigd voor het vervoeren van personen en troepen op marsch en van hun goederen, doch alleen tegen betaling overeenkomstig de ter zake vastgestelde tarieven en mits daarvoor geen of geen voldoend aantal vrije werklieden te verkrijgen zijn.

Is dit een algemeene dienstplicht, daarnevens is de verplichting gehandhaafd, dat bij rampen van hoogerhand dan wel tot afwending van algemeen gevaar tijdelijk des vereischt over alle werkbare mannen kan worden beschikt. Bovendien is niet alleen bestendigd maar zelfs uitgebreid, de bevoegdheid van de regeering om in bijzondere gevallen als het in het algemeen belang bepaaldelijk wordt geëischt, van de werkbare heerendienstplichtigen tegen behoorlijk loon diensten te vorderen niet alleen ten behoeve van het aanleggen, zooals tot dusver mogelijk was, maar ook voor het vernieuwen van en het verrichten van zware herstellingen aan irrigatiewerken, indien daarvoor op behoorlijke voorwaarden geen of slechts een onvoldoend aantal vrije koelies te verkrijgen is.

Van deze bevoegdheid wordt tegenwoordig slechts zeer zelden gebruik gemaakt, omdat in den regel tegen behoorlijke betaling een voldoend aantal werkkrachten zich aanbiedt.

Nochtans is bij de uitvoeringsvoorschriften op de nieuwe ordonnantie er voor gewaakt, dat gebruikmaking van de bedoelde bevoegdheid slechts bij hooge uitzondering zal kunnen geschieden.

Het hoofd van gewestelijk bestuur moet daartoe het voorstel aan de regeering doen door tusschenkomst van de directeuren van B. O. W. en van B. B., onder vermelding van de redenen, welke tot het voorstel aanleiding hebben gegeven, van het loon, waarvoor geen toereikend aantal koelies te krijgen is, van het aantal dagdiensten, dat naar schatting gevorderd zal moeten worden, van de heerendienstplichtigen en van het aantal hunner, dat voor den te verrichten arbeid kan worden opgeroepen.

Daarvoor komen in de eerste plaats in aanmerking degenen, die bij de uitvoering van het werk direct belang hebben en op niet meer dan 5 paal afstand van de plaats waar zij zullen worden te werk gesteld, woonachtig zijn. Zij mogen op geen verderen afstand dan 8 paal ($2\frac{1}{2}$ uur gaans) van hun woning ten arbeid worden gesteld.

Bij nachtarbeid moet minstens het dubbele loon voor arbeid over dag betaald worden. Van veel beteekenis zijn, zooals wij reeds vermeld hebben, de heerendiensten, die in de meergenoemde gewesten onder bepaalde omstandigheden nog gevorderd kunnen worden, niet. Jaarlijks moet door het gewestelijk bestuurshoofd een opgave worden gedaan van de in zijn gewest in het afgeloopen jaar gevorderde heerendiensten voor het vervoer van personen en troepen op marsch en van hun goederen en voor den aanleg, de vernieuwing en herstelling van irrigatiewerken.

Wij meenen niet mis te tasten — schrijft de „Javabode" — indien wij verklaren, dat die opgaven in den regel wel zullen vermelden, dat geen diensten gevorderd behoefden te worden.

De „Javabode" wijdt hieraan een uitvoerig hoofdartikel, besluitend met de vragen:

„Welke noodzakelijkheid bestond er toch, het doen ophouden van de vordering van heerendiensten tegen het vorderen van geld, zoozeer te verhaasten? De gelegenheid voor den Inlander om van die diensten bevrijd te worden door betaling, bestaat immers reeds. Waarom moet nu het proces verhaast worden tegen den zin van de bevolking?

Of men zich wel behoorlijk rekenschap heeft gegeven van de consequenties van den getroffen maatregel, of er nog niet en wellicht reeds spoedig een tijd zal komen, dat men het betreuren zal, zonder noodzaak overhaast tot dien maatregel te zijn overgegaan?"

Politie.

De heer M. v a n G e u n s schrijft in het „Soer. Hbld." over de hoofdcommissarissen van politie op Java:

„Van de drie hoofdcommissarissen op Java is er één, die voor zijn taak berekend is en geschikt is, n.l. de functionaris te Semarang. Deze heeft werkelijk uit zijn gebrekkig korps gehaald wat er bij mogelijkheid uit te halen is.

De keuze zijner beide collega's is minder gelukkig geweest; op dit punt bestaat geen verschil van meening.

Ter kenschetsing van de opvattingen, die men bij deze heeren, speciaal bij den hoofdcommissaris te Soerabaja, aantreft, slechts de vermelding van het feit, dat, toen na den kasdiefstal bij de Escompto Maatschappij, de verdachte Sonneveld naar Soerabaja heette te zijn gevlucht, naar het pension alhier, waar hij vermoed werd zich op te houden, een paar oppassers werden gezonden, in 't bezit van een leitje: „of meneer Sonneveld er soms logeerde?"

Aan de fameuze opsluiting in een Chineesche toko in Februari 1912 behoeft slechts terloops te worden herinnerd.

Wanneer de G. G. een hoofdcommissaris handhaaft, die zulke dingen heeft uitgehaald, heeft men reden te twijfelen aan zijn ernst, om van onze politie werkelijk iets goeds te maken".

Wijziging van administratieve indeeling.

Het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden, thans ingedeeld in zes afdeelingen, wordt met ingang van 1 Maart a.s. verdeeld in vijf afdeelingen, en wel: 1o. Groot-Atjeh (hoofdplaats Kota Radja); 2o. Noordkust van Atjeh (hoofdplaats Lho Seumawé); 3o. Oostkust van Atjeh (hoofdplaats Langsa); 4o. Westkust van Atjeh (hoofdplaats Meulaböh); en 5o. de Alaslanden (hoofdplaats Kota Tjané).

De bestaande afdeeling Gajo Loeös (hoofdplaats Blang Kedjeran) vervalt derhalve. De eerstgenoemde 4 afdeelingen worden bestuurd door een assistent-resident, de laatste door een civielen gezaghebber. Behalve de bedoelde 4 assistent-residenten wordt ter hoofdplaats Kota Radja nog een ambtenaar van dien rang geplaatst, ter beschikking van den gouverneur.

Inlandsche matrozen.

In het „Bat. Nieuwsbl." lezen wij:

Sedert eenigen tijd vertoeft hier de luitenant ter zee 1ste klasse A. J. G o o s z e n met opdracht om behulpzaam te zijn aan een spoedig tot stand brengen der reorganisatie van het korps inlandsche schepelingen aan boord van oorlogsbodems. De grondlijnen der beoogde hervorming zijn neergelegd in een in patria uitgebracht rapport, ook door genoemden zeeofficier mede onderteekend. Het oogmerk der hervorming is de schepen in Indië ten spoedigste van een zóó serk contingent aan oorlogsmatrozen van inlandschen landaard te voorzien, dat geen uitzending der zeemilitie zal noodig zijn.

Men neemt tot bereiking van dit oogmerk nu als vaststaande aan, dat de Inlander is te maken tot een bruikbaar oorlogsmatroos. Een onder den vorigen vlootvoogd hier te lande op touw gezet onderzoek, practisch ondernomen en ernstig geleid, naar de mogelijkheid dezer aanwending van den Inlander, heeft nog niet tot een eindresultaat gevoerd. De voor dit onderzoek aan den arbeid gezette inlanders hebben wel reeds hun eerste vormingsfaze doorloopen, maar de tweede instantie hunner vorming — en dat is eigenlijk die, waar het op aankomt — is nog niet afgeloopen. Het plan volgens het rapport der patriasche commissie omvat eene opleidingsschool aan den wal, voor de stichting waarvan de keuze wankelt tusschen Padang en Makassar.

Nieuw Kustlicht.

De met groote snelheid zich uitbreidende kustverlichting in onze Oost heeft weer een aanwinst ondergaan met den 13 Meter hoogen opstand op Laboe ter Westkust van Sumatra, alwaar op 31 Januari j.l. het licht voor 't eerst ontstoken is.

Actie in het belang der Indische nijverheid.

Er bestaan plannen, zoo schrijft de „N Soer. Ct.", binnenkort te Soerabaja op te richten een vereeniging tot bevordering van de inlandsche nijverheid en kunstnijverheid. Dergelijke vereenigingen werden op initiatief van den heer Jasper reeds op verschillende plaatsen opgericht onder den naam „K a r a d j i n a n". Zoo werden er „Karadjinan" opgericht te Plered (West-Java) en Djokja. Van Semarang werd reeds voor de oprichting eener gelijk-

soortige vereeniging medewerking toegezegd, terwijl Tangerang, Bandoeng, Solo, Palembang, Fort de Kock weldra zullen volgen.

De heer Jasper zal spoedig ook te Singaradja (Bali) een vereeniging „Karadjinan” constitueeren. De voorbereidende maatregelen daartoe werden reeds getroffen. Tegen half Febr. dacht de heer Jasper te Soerabaja besprekingen te komen houden met een voorloopige commissie, welke de oprichting der Soerabajasche vereeniging zal voorbereiden. Aan het bestuur zullen verschillende leiders, zoowel op technisch, artistiek, als ander gebied worden toegevoegd.

De Sarekat Islam.

Uit Djocjakarta wordt d.d. 10 Februari aan de „Javabode” gemeld:

Bij het constructie-atelier „de Vorstenlanden” staakten, doordat een lid der S. I. ontslag kreeg, een mandoer en tien arbeiders.

Verwacht wordt een algemeene staking.

Een nieuwe inlandsche school.

Te Gondanglaia zal eene openbare inlandsche school voor lager onderwijs der 2de klasse worden gebouwd, zijnde de 9de school van dien aard ter hoofdplaats Batavia.

De voor die school benoodigde grond is in het begin van het vorig jaar aangekocht voor ruim *f* 7400; de bouwkosten der school zijn op *f* 9258 geraamd.

Een Amerikaansche commissie.

Te Batavia zijn aangekomen de heeren Alva Adams en Thomas G. Stallsmith, vergezeld door hun echtgenooten en de heer Welton Stallsmith. Zij maken deel uit van de commissie, die in Indië belangstelling komt wekken voor de in 1914 te San Francisco te houden wereld-tentoonstelling.

De heeren komen van Singapore en zullen zich van hier naar China begeven.

Den 12en Februari zouden de heeren te Tjipanas door den gouverneur-generaal in audiëntie worden ontvangen. Ook staat een reis door de Preanger en naar den Boeroe Boedoer op het programma.

Suriname.

„De West” van 10 Febr. schrijft:

„Een hoogst onverkwikkelijke kwestie dreigt wederom de belangen der kolonie in gevaar te brengen.

De heer Ter Laag — ontstemd over het verleenen van een concessie, welke z.i. niet had mogen worden verleend door een bestuur dat kwade praktijken wenscht tegen te gaan — heeft aan de Rotterdamsche bacovencombinatie geseind, dat hij zaken doen in Suriname onder de heerschende toestanden gevaarlijk acht.

Wij kennen de kwestie niet waarover de heer Ter Laag ontstemd is en onthouden ons dus van oordeel.

Wij betreuren echter ten zeerste den stap, waartoe de kwestie aanleiding heeft gegeven, vooral waar de heer Ter Laag persoonlijk moeite noch kosten heeft gespaard om de bacovenzaak te helpen tot stand brengen.

De groote kwesties, die zich herhaaldelijk voordoen in het balatabedrijf, beschouwen wij voornamelijk als een uitvloeisel van gebrekkige wetgeving. De industrie is de wet ontgroeid. En het bestuur talmt op de onverantwoordelijkste wijze om de onzekerheid weg te nemen die nu bestaat zoowel op het gebied van arbeid als kapitaal. Practisch houdt het bestuur daardoor weder de ontwikkeling der industrie tegen, want niemand zal onder dergelijke omstandigheden zijn kapitaal wagen.

Men kan echter niet zeggen, dat die onzekerheid ook bestaat op landbouwgebied. En wij moeten het er dan ook voor houden, dat de voortdurende teleurstellingen op balatagebied, het doorgaans zoo juiste inzicht van den heer Ter Laag een oogenblik parten hebben gespeeld.

Het verheugt ons dan ook, dat de vertegenwoordiger alhier der Rotterdamsche combinatie, zich gehaast heeft te seinen, dat de questie Ter Laag geen verandering had gebracht in zijn meening omtrent de bacovencultuur, aan welk telegram, blijkens het daags daarna ontvangen antwoord, de noodige aandacht is geschonken......”

„De Surinaamsche Bode” van 14 Februari geeft nadere beschouwingen over deze eigenaardige zaak, maar wij achten het niet wenschelijk daarop in te gaan, omdat het bezwaarlijk gaat een juist oordeel te vellen zonder alle bijzonderheden nauwkeurig te kennen. Wel kregen wij den indruk, dat de heer T e r L a a g te-impulsief heeft gehandeld en dat de logica daarbij in het gedrang is gekomen.

* * *

Verschenen is het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over het wetsontwerp tot definitieve vaststelling der Surinaamsche begrooting voor 1914. In vele opzichten een belangrijk staatsstuk. Eenige leden spraken de hoop uit, dat de Regeering middelen zal vinden om een einde te maken aan den slechten toestand waarin de kolonie verkeert. Zij meenden de verzekering te kunnen geven, dat de Kamer de Regeering hierbij gaarne zal steunen.

In verband met stemmen uit de kolonie, die op vertegenwoordiging der kolonie in de Tweede Kamer aandringen, zou men gaarne het oordeel van den Minister over deze aangelegenheid vernemen.

Het toekennen van presentiegelden aan de leden der Koloniale Staten, die hun geenszins gemakkelijke taak blijkbaar met ijver en toewijding vervullen, werd door enkele leden dringend noodig geacht; zij herinnerden daarbij aan discussiën daarover in de Tweede Kamer gevoerd naar aanleiding van de motie v a n K o l ter gelegenheid van het Regeeringsreglement.

De wenschelijkheid om eindelijk, na bijna een eeuw, tot eene behoorlijke volkstelling over te gaan, kon, meende men, niet langer worden geloochend.

Hier zij ons een opmerking veroorloofd. De eer van de laatste volkstelling, die in Suriname heeft plaats gehad, komt ons niet toe. Zij werd, gedurende het Engelsche tusschenbestuur, door den gouverneur B e n t i n c k in 1811 bevolen en onder gouverneur B o n h a m's bestuur ten einde gebracht. De origineele staten dezer volkstelling in 16 foliodeelen gebonden, berusten — jammer genoeg — niet in ons Rijksarchief, maar in de State-papers-office te Londen.

Reeds in 1805 was door den gouverneur H u g h e s een algemeene opschrijving gelast, maar omtrent de uitkomsten daarvan is ons niets bekend.

De hierboven bedoelde leden kwamen op tegen het als „buiten echt geboren” opgeven van vrijwel alle uit Britsch Indiërs en Javanen geboren kinderen, tengevolge waarvan voor 1912 van de 2733 levend geborenen, er niet minder dan 2076, of bijna 76 procent, onder bovenstaande rubriek worden ingedeeld.

Ook hier een korte opmerking onzerzijds. Al zou men ten aanzien van de hierbedoelde kinderen anders handelen — wat wenschelijk is — dan houdt men nog een groot percentage „buiten echt” geboren kinderen over. Men heeft echter, zooals wij meermalen hebben aangetoond, geen recht dit cijfer te gebruiken als maat van de in de kolonie heerschende „onzedelijkheid”.

Enkele leden vreesden, dat evenals in de Zuid-Afrikaansche republieken, ook in Suriname moeilijkheden waren te wachten van den kant der Britsch-Indische en Javaansche immigranten, die volkomen gelijkheid en volle burgerrechten zullen verlangen. Zoo het mogelijk is, ware het beter op Java meer gezinnen dan wel ongehuwde mannen en vrouwen te doen aanwerven.

Enkele leden betoogden de wenschelijkheid van het openen van leeszalen — evenals in de naburige Engelsche koloniën — en uitbreiding der bibliotheek te Paramaribo.

De bevordering van suikercultuur door den kleinen landbouwer, hetzij door het verwerken van suikerriet op coöperatieven grondslag, dan wel door levering aan bestaande suikerfabrieken, werd wenschelijk en een onderzoek naar de mogelijkheid ervan raadzaam geacht.

Betere bestrijding der filaria (waaraan 60 pct. der bevolking schijnt te lijden)werd noodzakelijk geacht, evenals de reeds zoolang uitgestelde verbetering der woningtoestanden in Paramaribo. Men vroeg of een behoorlijk onderzoek was ingesteld naar de mogelijkheid, om evenals in het naburig Britsch Guyana, door diepboringen goed drinkwater te verkrijgen.

In dit verband nemen wij uit „De West” van 10 Febr. het volgende over:

„De geneeskundige dienst zendt tegenwoordig dringende aanbevelingen rond aan de burgerij, om toch vooral gekookt water te gebruiken. Die zorg voor de publieke gezondheid is roerend. Maar waarom — zoo vraagt men ons — volgt de geneeskundige dienst zelf niet de wenken op, die men anderen geeft? I n h e t m i l i t a i r h o s p i t a a l d r i n k e n d e z i e k e n t o t n u t o e o n g e k o o k t w a t e r. Op het politiebureau dito. Daar wordt het drinkwater niet eens gefiltreerd.”

Een alinea, die reeds in het begin van het voorloopig verslag staat, hebben wij voor het laatst bewaard.

„Enkele leden zouden gaarne zien, dat de Regeering inzake de grensregeling langs de Corantijn volledige gegevens verstrekte.”

Een paar weken geleden (zie ons nummer van 19 Febr.) hadden wij in het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over het hoofdstuk Buitenlandsche Zaken deze woorden gelezen: Men wenschte overlegging der gewisselde stukken betreffende de grensquaestie in Suriname omtrent de Corantijnrivier.”

Daarop werd door den Minister van Buitenlandsche Zaken geantwoord: „De ondergeteekende kan geen vrijheid vinden om de overlegging van de stukken betreffende de grensscheiding tusschen Suriname en Britsch Guyana te bevorderen.”

Bij de openbare behandeling van het hoofdstuk Buitenlandsche Zaken kwam „men” op deze zaak niet terug. En nu zien wij dat „enkele leden” den moed niet opgeven. Verwachten zij dat de Minister van Koloniën minder geheimzinnig zal zijn dan een Minister van Buitenlandsche Zaken nu eenmaal schijnt te moeten zijn?

Waarom Buitenlandsche Zaken geen vrijheid kan vinden de overlegging der stukken te bevorderen, weten wij niet. Of de Britsche Regeering — zoo het geval andersom stond — bezwaar zou maken een Blue book uit te geven?

Curaçao.

Uit het voorloopig verslag der Eerste Kamer over de begrooting van Curaçao nemen wij het navolgende over.

Eenige leden spraken den wensch uit, dat de Regeering in verband met het tot stand komen van het Panamakanaal, al het mogelijke doen zal om onze internationale positie in de kolonie te versterken.

Enkele leden wenschten, dat met het uitvoeren der havenverbetering meer haast gemaakt werd en dat los-

en dokgelegenheden werden aangelegd. Anderen waren tevreden met hetgeen de regeering thans doet en vreesden, dat men te veel geld stekende in deze zaken, een tweede Vlissingen zoude scheppen.

Men wenschte te weten, of het rapport omtrent het voorkomen van phosphaten op St. Barbara reeds verschenen is.

De treurige toestanden op economisch gebied, meenden sommigen, zouden eerst verbeteren, wanneer men de bevolking beter onderwijs en meerdere bronnen van inkomsten gaf. Vooral de bevolking der Beneden-windsche eilanden zou dan spoedig besteed geld en moeite loonen.

Men vroeg of er redenen waren, dat de bevolking na 1909 vrij sterk gestegen was, en ook voor het opvallend grooter aantal vrouwen dan mannen. Ook over het groot aantal onechte kinderen, behalve op Saba, (in 1912 werden 881 in echt en 726 buiten echt geboren), vroeg men inlichtingen. Men vond het wenschelijk, dat de bevolking hare huishoudelijke zaken meer zelf regelde en wees naar hetgeen de heer Hamelberg hierover in de „N. R. Crt." geschreven heeft. Men wenschte de notulen van de Raden van politie ter inzage te hebben om de wenschen der bevolking te leeren kennen.

Er werd gewezen op het groot schoolverzuim, dat soms 25 pCt. bedroeg en waarvoor als redenen vermeld werd: gebrek aan kleederen en kinderabeid, men zou daarom van regeeringswege die kinderen van voeding en kleeding willen voorzien, den kinderarbeid beperken, leerplicht invoeren en kosteloos onderwijs bevorderen door hoogere subsidies aan de bijzondere scholen.

Men vroeg of er wel voldoende gelet werd op eventueele misbruiken bij het werven van werkkrachten voor de petroleumbronnen in Venezuela. Het vermoeden was bij sommige leden gewekt, dat de firma, die St. Barbara aankocht voor 6 ton en daarna onmiddellijk voor 6 millioen in een vennootschap inbracht, kennis droeg van het rapport over phosphaten en men vroeg het rapport ter griffie neer te leggen. Ook vernam men gaarne welke inkomsten de schatkist voortaan trekken zal van de opbrengst der mijnen.

Daar de tijden van droogte de voornaamste factoren zijn van de periodiek terugkeerende ellende, wenschte men aanschaffing van enkele motor-ploegen, om die, ook overeenkomstig het verdienstelijke rapport van den heer van Dissel, in huur te geven aan den kleinen landbouwer. Eerst dan zal de „dryfarming"-methode mogelijk blijken.

De schitterende resultaten van de hoedenvlechterij, waarbij thans 7300 personen werkzaam zijn, die in 1912 een waarde van *f* 756000 voortbrachten, waren met genoegen vernomen. Daar de pitah op Curaçao goed groeit, meende men, dat door coöperatief optreden de oprichting van touwslagerijen krachtiger kon worden bevorderd.

De kleine tractements-verhooging van den gezaghebber van St. Eustatius, den heer van Groll ,die nu nog maar slechts *f* 4000 geniet na 16 jaren ijverig werken, vond warme instemming.

De meeste leden betreurden het ontblooten van het Marine-station in deze kolonie.

* * *

Eenigen tijd geleden bevatte de „Nieuwe Courant" een correspondentie uit Curaçao, we bespraken die in dit Weekblad en kwamen tot de gevolgtrekking, dat de schrijver niet optimistisch schreef over den economischen toestand van Curaçao en vroegen „hoe dit nu eigenlijk zit", omdat we van de „Amigoe" steeds zulke bemoedigende berichten hooren. De „Amigoe" vat vuur op onze vraag, en zegt: „Wat voor recht heeft het „Koloniaal Weekblad" de beschouwingen van dezen correspondent minder optimistisch te noemen? Er is heelemaal geen aanleiding om als in verwarring te vragen: hoe dit nu eigenlijk zit? Gaat Curaçao vooruit of gaat het niet vooruit? Er is geen tegenspraak tusschen de „Amigoe" en den „N. Crt."-correspondent."

Wel, waarde „Amigoe", we verkeeren gelukkig nog niet in verwarring, zooals ge onderstelt, maar we hebben ons koel hoofd behouden en als we het door ons geschrevene overlezen, kunnen we tot geen andere conclusie komen dan we vroeger deden. Dit spijt ons wel, we zouden niets liever willen dan in koor met u mede te zingen: Curaçao gaat vooruit. Maar als er onmiskenbare teekenen van vooruitgang te bespeuren zijn en als er zeker een toekomst voor Curaçao is weggelegd, dan mogen we ook niet blind zijn voor het feit, dat de huidige vooruitgang nog slechts uiterst langzaam gaat, behalve dan de oprichting van de Juliana-werf. Wat een gesukkel is het niet met de havenverbetering, om van vele andere zaken maar te zwijgen. En wat zegt nu de boven aangehaalde correspondent, tusschen wien en de Amigoe, volgens haar, geen tegenspraak zou zijn?

„De handelsstatistiek wijst, oppervlakkig beschouwd, op een belangrijke toeneming van den invoer en dus op groei van de handelsbeweging. Elk jaar stijgt de waarde der ingevoerde goederen, hetgeen door den oningewijde allicht als een bewijs van vooruitgang, bijgevolg als een onvoorwaardelijk gunstig teeken beschouwd kan worden. Verblijdend is in ieder geval de toeneming van den invoer van goederen, waarvan de behandeling een bedrijfstak ten goede komt, welke op de volkswelvaart een tastbaar gunstigen invloed oefent, gelijk het geval is met steenkolen, waarvan de invoer in 1913 wederom aanmerkelijk hooger is geweest dan het vorige jaar. Waar echter die toeneming eerste levensbehoeften, zooals maismeel en boonen, en veevoeder betreft, is zij een gevolg van misgewas en beteekent zij verarming van de plaats, daar het geen onder normale omstandigheden de bodem zou hebben opgebracht, uit het buitenland moet komen, zoodat de waarde aan de volkswelvaart wordt onttrokken.

Laatstgenoemde factor heeft zich vooral in 1912 geducht doen gelden, doch legt in 1913 geen gewicht in de schaal, aangezien de droogte het vorige seizoen niet zoo hevig was als in de onmiddellijk voorafgaande jaren. De invoer van eerste levensbehoeften en veevoeder heeft dit jaar niet een abnormalen omvang bereikt, zoodat deze factor niet medetelt onder de oorzaken van de toeneming van het totaalcijfer der opgebrachte invoerrechten. Daarentegen is ook in 1913 de prijsverhooging, welke vele artikelen in de landen van herkomst hebben ondergaan, van invloed op het totaalcijfer van den invoer geweest."

Behalve over de steenkolen luidt het bovenstaande niet zeer optimistisch. Hooren we wat de correspondent verder zegt:

„De uitzetting van dit cijfer moet derhalve niet zonder voorbehoud als een bewijs worden beschouwd, dat de algemeene economische toestand vooruitgaat. Dit ondervond Curaçao opnieuw in 1913, toen naast die uitzetting stilstand of achteruitgang in verschillende voorname takken van nijverheid viel waar te nemen. De uitvoer van stroohoeden bereikte een minder hoog cijfer dan in 1912.

Er werd gedurende dit tijdvak slechts één zeilscheepje, van 20 ton en dan nog voor buitenlandsche, nl. Haïtiaansche, rekening gebouwd. Het vreemdelingenverkeer, een factor van de allermeeste beteekenis voor Curaçao, is afgenomen, vooral sedert dit eiland niet meer door de booten der Venezolaansche kustvaartlijn wordt aangedaan; de passagiers van deze booten brachten hier veel vertier en namen in zekere mate de plaats in van andere klanten, o.w. Haïtianen, die den Curaçaoschen handel bijna geheel den rug hadden toegekeerd, na zich een tijd lang goede afnemers te hebben betoond; onverwachts staakten de Haïtiaansche dames en heeren hun geregelde bezoeken aan dit eiland en vergaten daarbij tegelijk hun achterstallige rekeningen aan te zuiveren."

Wil de Amigoe dit alles nu optimistisch noemen, wij noemen het anders.

* * *

Bij de periodieke aftreding der leden van den koloniaalen raad worden gewoonlijk de aftredende leden als candidaten gekozen, om verder aan de Koningin tot eene benoeming te worden voorgedragen. In de zitting van den Raad op den 29en Januari is echter iets bijzonders voorgevallen, doordat er voorgesteld werd de verkiezing uit te stellen tot een volgende vergadering, omdat verscheidene leden hun stemmen nog niet bepaald hadden omtrent de personen, die in aanmerking kwamen voor eene verkiezing.

Dit was iets ongehoords in de Annalen van den Kol. Raad en moest een reden hebben, die op de volgende zitting voor den dag is gekomen.

Daarin zeide nl. het lid Mr. B. de Gaay Fortman het volgende:

„Ik volg slechts eene goede, oude gewoonte in dit college, wanneer ik, voor tot deze verkiezing wordt overgegaan, verzoek geen stemmen op mij uit te brengen, daar ik niet geheel zeker ben, dat ik nog in de gelegenheid zal zijn, een eventueele herbenoeming aan te nemen."

Nu is er in het begin van dit jaar een correspondentie verschenen in de „Nederlander", onderteekend D. G. F., welke correspondentie allesbehalve vleiende zaken over Curaçaosche toestanden bevatte.

De plaatselijke bladen zijn tegen deze correspondentie sterk te velde getrokken; de schrijver werd nagenoeg als een landverrader althans als een landbelasteraar beschouwd en men deed moeite om den naam van den schrijver uit te vorschen. Vrij algemeen houdt men den heer de Gaay Fortman door overeenkomst van zijn naam met de initialen D. G. F. voor den schrijver en daarom is het waarschijnlijk gebeurd, dat men in den Kol. Raad hem niet dadelijk wilde herkiezen, doch eerst de verkiezing bespreken wilde. De heer Forman heeft de eer aan zich gehouden door te verzoeken geen stemmen op hem uit te brengen, hiermede naar onze meening stilzwijgend erkennende de schrijver te zijn van de bedoelde correspondentie.

Vermoedelijk zal de heer Fortman, als hij dit openlijk erkent, tevens de motieven aangeven voor zijn ongunstige beschouwingen over Curaçao en tot zoolang dunkt het ons verstandig om ons oordeel over deze zaak, die zooveel pennen in beweging bracht, op te schorten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een Inl. voordracht over het Inl. onderwijs.

Raden Kamil, adjunkt Inspecteur van het Inlandsch onderwijs, heeft te Madioen een lezing gehouden, waaruit de „Pembrita Betawi" het een en ander mededeelt:

Het eiland Java is behalve door Javanen, waaronder wij alle inheemsche bewoners van dit eiland rekenen — Javanen, Soendaneezen en Madoereezen — ook door Chineezen, Europeanen, Arabieren en nog andere naties bewoond. Wat de levensomstandigheden betreft, verkeeren deze drie laatstgenoemde naties zeker in de beste omstandigheden, zijn zij in vele opzichten veel beter af dan de Inlanders. De Chineezen vooral zijn er goed aan toe; velen van hen zijn zeer rijk. Maar zij hebben er ook hard voor gewerkt en doen dit nog. De Arabieren, die zich 't meest aan de Noordkust van ons eiland gevestigd heb-

ben, worden door de meeste Inlanders als geloofsgenooten bijzonder gerespecteerd; onder hen zijn ook vele rijken; maar voornamelijk worden zij naar de oogen gezien, omdat zij afkomstig zijn uit het land van den Profeet. Zij worden door de Inlanders met het praedicaat van „T o e a n" (heer) aangesproken en aangeduid. De landsdochters worden gaarne aan Arabieren uitgehuwelijkt, ja voor hen als 't ware gereed gehouden. De B l a n d a's (Hollanders) zijn de meest hoogstaanden onder de ingezetenen van Java. Eerstens, omdat zij dit land aan hunne heerschappij hebben onderworpen, en voorts mag niet worden ontkend, dat zij tot de meest ontwikkelde menschen behooren. Wat ontwikkeling betreft, zijn de Inlanders ver bij de Hollanders ten achteren, niettegenstaande zij reeds honderden van jaren met dezen in aanraking zijn geweest, en toch van hen genoeg hadden kunnen aanleeren. Eerst in de laatste vijf jaren, zijn de Inlanders tot het besef gekomen, hoe ver zij in kennis en ontwikkeling met andere Oostersche volken te kort schieten, om van de Westersche volken niet te spreken, en dat alleen door grondig onderwijs in dezen toestand verbetering kan worden gebracht. Vandaar dat ouden van dagen alles er voor over hebben hunne kinderen door onderwijs tot de gewenschte hoogte te brengen. Maar wat zien wij nu gebeuren? De kinderen, die meer leeren dan hunne ouders in hunne jonge jaren deden, achten zich vaak boven dezen verheven, zien met minachting op hen neer en zijn niet tevreden met den toestand, waarin zij door hun levensomstandigheden geplaatst zijn. Zij willen meer zijn en schijnen, maar bezitten de middelen niet om de kosten van een duurdere levenswijze te bekostigen. Harder werken willen zij niet, daarentegen wel volop hun deel hebben van de genietingen des levens.

Natuurlijk komen dezulken geld te kort en worden ontevredenen. De gehuwde vrouw zal, al is zij nog zoo deugdzaam, in haar respect voor haar man te kort schieten, als zij niet voldoende van geld door dezen wordt voorzien. Vaak ziet men dan ook, dat als in huis het gebrek door de voordeur inkomt, de liefde het door de achterdeur verlaat. De kosten van een Inlandsche huishouding zijn niet licht te tellen. Behalve voor vrouw en kinderen, heeft een welgesteld Inlander dikwijls nog voor vele andere familieleden en aanverwanten te zorgen. De jongeren moeten daarom allereerst leeren bedenken, dat vermeerdering van kennis óók meebrenge het besef en de kunst om oordeelkundig met zijn geldmiddelen om te gaan. Het onderwijs voor de meisjes heeft, tot nu toe althans, niet hetzelfde doel, als dat waarmede onze jongens worden groot gebracht. Dezen moeten later een zelfstandige positie in de maatschappij bekleeden, genen goede huisvrouwen en moeders worden.

Zoo meent R a d e n K a m i l.

Regeeringscirculaire No. 2744.

T. D. heeft 't in de „P e m b r i t a B e t a w i" nogmaals over de veel besprokene Regeeringscirculaire van 29 November 1913 No. 2744. Met zeer veel genoegen, schrijft hij, heb ik de lezingen gevolgd, die over deze circlaire gehouden zijn geworden en wel naar aanleiding van een prijsvraag, door het S. I.-bestuur uitgeschreven. Ik begrijp 't heel goed, dat van af de vroegste tijden de betrekking van regent slechts voor regentszonen, voor adellijken bestemd was, dat die niet was weggelegd voor den zoon van W o n g s o of K r o m o, die alleen goed genoeg zijn, om dag in dag uit den ploeg te hanteeren en de buffels naar de s a w a h s te geleiden, zij 't ook, dat zij door onderwijs, zelfs door hooger onderwijs, door trouwe plichtsbetrachting, zich hadden trachten op te werken en zeker een beter lot waardig waren. Die K r o m o en W o n g s o hebben 't wel begrepen, dat hunne zoons met al dat kosteloos gouvernementsonderwijs in de dessa 't toch niet verder zouden brengen. 't Was achterop — naar hun idee — hun jongens naar die scholen te zenden. Was 't niet beter hen etiquetten te laten leeren plakken op limonade- en kolafleschen, dan wel in werkplaatsen van stations en fabrieken te laten werken, waar zij een handwerk konden leeren en genoeg verdienen: ƒ0.25 of ƒ0.50 's daags, dus in 6 jaren 6 × 65 × ƒ0.25 of 6 × 365 × ƒ050 = ƒ597.50 of ƒ1095.

Wij hebben 1e klas scholen voor den middenstand gekregen, die mee mag loopen in den ambtelijken loopbaan, en 2e klas scholen voor de K r o m o's en W o n g s o's, wier kinderen groot gebracht worden voor den p a t j o e l en den ploeg. Zijn alzoo de kinderen in twee klassen verdeeld, de Regeering is, hoor ik, nu ook voornemens hare dienaren te sorteeren. Zij, die afkomstig zijn van de 2e klas scholen, krijgen baantjes, waaraan geen hoogere bezoldiging dan van ƒ50 's maands verbonden is, dus b.v. van schrijver. Ambtenaren, die hun opleiding aan de 1e klas scholen hebben gehad, zullen betrekkingen krijgen met traktementen van hoogstens ƒ150 's maands, dus van d j a k s a of a s s i s t e n t-w e d o n o. Voor de hoogere betrekkingen moeten de ambtenaren hunne opleiding gehad hebben aan de s e k o l a M e n a k (scholen voor zonen van hooggeplaatsten en adellijken). Zeer zeker een goede en mooie regeling, die ook ten grondslag moet dienen voor de benoembaarheid tot de te maken nieuwe betrekking van a d j u n c t-r e g e n t, waarover in den laatsten tijd druk gesproken wordt. 't Heet nu, dat de gewone Inlander ook tot dit ambt benoemd zal kunnen worden. Jammer alleen, dat de zoons van W o n g s o en K r o m o lang niet gemakkelijk op de 1e klas scholen geplaatst worden, zoodat zij niet het bedoelde betere onderwijs aan de scholen en noch minder dat van de opleidingsscholen deelachtig kunnen worden.

Met groote vreugde zijn ook K r o m o en W o n g s o in December naar S o e r a b a j a getogen, om deel te nemen aan den bekenden optocht. Toch ben ik niet geheel en al gerust over de uitwerking van deze circulaire. Vroeger kon even goed ook een niet nabestaande van den overleden of afgetreden regent, dezen opvolgen en is dit ook meer dan eens gebeurd. Nu wordt er de nadruk op gelegd, dat men, om tot regent benoemd te kunnen worden, in ondergeschikte betrekkingen de bewijzen moet hebben geleverd van eerlijkheid en trouw, bekwaamheid en geschiktheid, terwijl men als w e d o n o of p a t i h minstens twee jaren gediend moet hebben. Maar van exameneischen wordt in de Circulaire met geen woord gerept. Waarom niet uitdrukkelijk er bij vermeld, dat de candidaten ook afkomstig moeten zijn van de eene of andere opleidingsschool? Willekeur zal dan bij benoemingen uitgesloten zijn. Feitelijk zal de toestand nu blijven, zooals die altijd geweest is, en vrees ik, dat de circulaire een „doode circulaire" zal blijken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chineesche Meisjes op de Kloosterschool.

In de „P e r n i a g a n" wordt reclame gemaakt voor de Katholieke Kunstambachtsschool voor meisjes van de Zusters Ursulinen te Parapattan (Batavia). Deze school bestaat reeds jaren lang, zegt de schrijver; er wordt les gegeven hoofdzakelijk in nuttige handwerken en ze was tot nu toe alleen toegankelijk voor meisjes van Europeesche afkomst. Met 1 Februari j.l. is als directrice opgetreden M è r e C o n s t a n c e en nu worden ook Chineesche meisjes aangenomen op drie bepaalde dagen in de week van 's ochtends 8—11 uur. Behalve in 't Hollandsch, zal er les gegeven worden in Fransch, Engelsch en Duitsch, piano, teekenen en nuttige handwerken. Wij, Chineezen, zoo besluit schrijver, mogen deze prachtige gelegenheid voor onze dochters niet ongebruikt laten.

Een Arabisch Schooluitstapje.

Hetzelfde blad vermeldt, hoe leerlingen der Arabische school te Soerabaja, onlangs onder geleide van hunne onderwijzers met de stoombarkas een uitstapje naar Grisee maakten. Zij waren uniform gekleed en hadden ieder een Turksch vlaggetje bij zich. Op de barkas zelf was evenwel de Hollandsche vlag geheschen.

De „Sarikat Islam".

De Maleisch-Chineesche pers deelt aangaande deze vereeniging o.m. mede:

De S. I. richtte in April van het vorige jaar te Soerabaia een societeit op, „S o e k o P i n i l i" geheeten. Van elk lid, dat toetrad werd een bedrag van ƒ2.50 geheven, om daarmede, als de vereeniging rechtspersoonlijkheid zou hebben verkregen, een groot feest te geven. De rechtspersoonlijkheid werd ook verkregen, maar het feest is achterwege gebleven, omdat de gelden reeds verbruikt waren. Niemand weet waarvoor...... Slechts de naam van de societeit is nu overgebleven. — Nog een andere toko van de S. I. is van het tooneel verdwenen: de „B o e a h K a r o e k o e n a n", destijds op het emplacement van het oude fort „Prins Hendrik" opgericht. Daar werd ook door het bestuur met de gelden der vereeniging op een eigenaardige manier omgesprongen. De zaak ging achteruit; het bestuur werd genoodzaakt aan de aandeelhouders 25 pCt. van hun geld terug te geven en de „B o e a h K a r o e k o e n a n" te sluiten. Maar de Arabieren, aandeelhouders, zijn met deze schikking niet tevreden en hebben de zaak bij den Resident aanhangig gemaakt, die een streng onderzoek gelast heeft. (Pewarta Soerabaja).

R a d e n S o d a r s a n, gewezen president van de S. I. te Djember, is, volgens hetzelfde blad, opgevat. De S. I.-mers zijn er alles behalve over gesticht, dat de politie zich met hunne zaken bemoeid heeft. Zij hadden die zelf wel in 't reine kunnen brengen...... Toen Dr. Rinkes daar in December van het vorige jaar is geweest, hebben drie leden van het afdeelingsbestuur, A t m o s e n t o n o, P a S o e r o en H a d j i S a l e h hem over de handelingen van hun president, genoemden Raden Sodarsan, in zake de geldelijke administratie gesproken. Het is mogelijk, dat deze, naar aanleiding daarvan, in hechtenis is genomen. Genoemde bestuursleden hebben daarop niet gerekend en beweren tegenover de ontstemde leden, dat deze gevangenneming niet op hun verzoek heeft plaats gehad. Onlangs werd ook in het Djembersche een Europeesche assistent door fanatieke S a r i k a t I s l a m m e r s eenvoudig geslacht. O, die onschuldige S. I., die nu ook al geformaliseerd is, dat het bestuur zich met hare zaken bemoeit! Maar aan wie de schuld? Wat is niet laatst in Toeban, Bodja (Semarang) en nu pas in Djember gebeurd, dat bij relletjes door het bestuur de voormannen van de S. I. in de allereerste plaats er bij worden gehaald om de gemoederen tot kalmte te brengen en de verdere onderzoekingen te houden, alsof zij het gezag moesten vertegenwoordigen? Dat die menschen daardoor stinkend verwaand en arrogant zijn geworden en met hen de geheele S. I., is niet te verwonderen! — Nu is er weer een toko van de S. I., de „K a r o e k o e n a n" te Sasak (Soerabaja) gesloten, omdat de aandeelhouders hunne belangen niet langer verzekerd achten. Zoo zullen ze alle, één voor één, verdwijnen. De noodige eensgezindheid is onder de Inlanders nog ver te zoeken.

De regent van Wonosobo, R a d e n M a s T o e m e n g g o e n g A r i o T j o k r o h a d i N e g o r o, heeft 't niet bijster op de S. I. begrepen. In de eerste plaats, zegt hij, is het duidelijk aan het licht gekomen, dat zij geen goede

vereeniging is; bedoelingen, die zoo'n slechte uitwerking tengevolge hebben, kunnen niet goed zijn. Zij schaamt zich niet, om leden aan te werven, op dergelijke wijze als door koeliewervers de inlanders voor werkcontracten in Deli worden gelokt. Zij verwekt onrust, zaait tweedracht, zooals nu onlangs weer in Koetoardjo gebleken is. In Bagelen wordt ook door het optreden van de S. I. de rust bedreigd. De hoofden, leiders en andere voormannen van de S. I. zijn zóó pedant geworden, dat zij een opstandige houding tegenover het Bestuur durven aan te nemen, als dit niet naar hunne pijpen gelieft te dansen. Dit is de tweede regent, die — alzoo de „Pewarta Soerabaia" — zijne ongunstige opinie over de S. I. niet onder stoelen en banken steekt. Vóór hem is hetzelfde gedaan door Raden Mas Toemenggoeng Ario Poestoko Prawiro, regent xan Sitoenbondo.

Uit Bondowoso vernam de „Perningan", dat daar op last van hoogerhand de petinggie van de dessa Lotjair zijn volk had aangezegd, om randoe langs de wegen te planten. Tegen dezen goeden maatregel was nu waarlijk niets in te brengen. En toch waren er twee Sarikat Islammers, die zich daartegen verzetten en de andere dessalieden tegen het dessabestuur ophitsten. Honderden vervoegden zich bij den betrokken assistent-wedono en namen een dreigende houding aan. Het bestuur van Bondowoso moest toen die menschen tot kalmte brengen en kon voorloopig niet anders doen, dan hen naar huis sturen, onder belofte de zaak ernstig te zullen onderzoeken.

Een Chineesch sextet.

Te Buitenzorg heeft zich onder leiding van den Europeeschen kapelmeester Kepel een Chineesch sextet gevormd, dat Europeesche muziekstukken ten gehoore geeft, welke zéér in den smaak van het publiek vallen. Zoo schrijft iemand in de „Perningan", die zich Dollar Princes teekent.

Van Vreemde Koloniën.

Japansche belangstelling in vreemde koloniën.

Bij de beschouwingen, die de voorstellen der Staatscommissie voor de verdediging van N.-I. hebben uitgelokt, wordt een ruime plaats gegeven aan de verwachting en de vrees van een Japansch gevaar voor onze bezittingen in Oost-Azië. De berichten der laatste weken zullen nader stof voor commentaar geleverd hebben.

De een zal in de z.g.n. vlootschandalen een zekere geruststelling gevonden hebben, die nog versterkt kan zijn door den wedijver van de Japansche 2e en 1e Kamer om de gevraagde vlootcredieten zóó te kortwieken dat 't wel plukken mag heeten. Maar de pessimistisch gestemde beoordeelaar meent in dit binnenlandsch geharrewar, waaruit de regeering zich gaarne redden wil, slechts een kans te meer te zien, dat Japan, door een greep naar buiten, de aandacht zal willen afleiden, tegelijkertijd de hand leggende op een bron voor nieuwen roem en nieuwe rijkdommen.

Naast deze bespiegelingen zal echter nog een andere mededeeling aanleiding tot meer directe ongerustheid gebracht hebben. Er bestaat in Japan een vereeniging Indië-Japan, waarin mannen van beteekenis de leiding voeren en wier doel tot nu toe was de Britsche koloniën in Azië tot veld van uitgebreide waarneming te maken; land, volk, historische- en volksverwantschapsbanden worden ijverig bestudeerd. Van Engelsche zijde werd die belangstelling met weinig waardeering en met onverheelde achterdocht besproken. De goede verstandhouding der staten, voor de naaste toekomst weer vastgelegd in vernieuwde tractaten, werd van Japansche zijde als bewijs aangevoerd, dat er geen kwade bedoeling in kon schuilen, maar daar 't in de politiek veroorloofd en geboden is om verder te zien dan den dag van morgen, bleef de instelling Engeland een doorn in 't oog, te meer omdat zij speciaal de Br. koloniën heette te gelden.

Volgens de Deutsche Japan-Post heeft een algemeene vergadering nu het besluit genomen ook de Nederlandsche koloniën met die aandacht te vereeren. Japan moet voor de Br. vriendschap wat over hebben, daartoe geeft de vereeniging niets van haar ijver in die richting prijs, maar zal zij deze ook aan den Nederlandschen archipel gaan wijden. Mocht deze verdeeling — of uitbreiding — van arbeid nog de gewenschte geruststelling niet geven, dan verwachten wij, dat Japan daarom toch niets zal nalaten, maar geleidelijk ook de Fransche koloniën enz. in het werkprogram zal opnemen.

De vereeniging draagt geen officieel karakter, maar als men weet, dat graaf Okoema, die nauw met de regeeringspersonen in relatie staat, voorzitter is, en dat het voorstel door baron Kanda werd gedaan om eenerzijds den argwaan der Engelschen, als zou Japan speciaal het oog geslagen hebben op de Engelsche bezittingen, af te leiden, en anderzijds er de aandacht op te vestigen, dat in 't algemeen 't streven moet zijn den invloed van 't Japansche volk naar 't Zuiden uit te breiden en te versterken, dan ligt er in dergelijk bericht voor de Nederlandsche regeering toch wel een waarschuwing om de oogen en de ooren goed open te zetten. Eigenlijk zijn onze koloniën reeds tot veld van uitgebreide waarnemingen door Japanners gemaakt, misschien zal dus in de daad niet veel veranderen, al doet de openlijke erkenning toch nog wel vermeerdering van activiteit verwachten, maar onze regeering weet voortaan datgeen wat tot nu toe te bewijzen was, zij overlegge bijtijds welk voordeel uit deze wetenschap te trekken is om het nadeel zooveel mogelijk te neutraliseeren.

Eenige wetenschappelijke berichten.

De school voor Oostersche talen zal te Londen dan toch eindelijk komen. De Br. regeering heeft in beginsel de inlijving der school bij de Hoogeschool goedgekeurd. Hiervoor is een wettelijke regeling noodig, maar in afwachting daarvan zal de school reeds bij Koninklijk besluit worden ingesteld. De regeering zal de kosten dragen voor de oprichting der gebouwen. De jaarlijksche uitgaven voor de instelling zijn overigens op 14000 P.S. geraamd. Hierin zal de reg. van 't moederland voor 4000 P.S., die van Indië voor 1250 P.S. deel nemen.

* * *

Otto Beit heeft 400 P.S. voor twee achtereenvolgende jaren ter beschikking van de Hoogeschool te Oxford gesteld voor een historisch onderzoek betreffende Z.-Afrika. Deze heeft voorgesteld de som aan J. F. W. Grosskopf toe te wijzen, die thans verbonden is aan de Cape University en vóórdien in Berlijn, Leipzig, Weenen en Leiden geschiedkundige studiën maakte. De bedoeling is gegevens vast te leggen over gebeurtenissen, die het thans levend geslacht heeft meegemaakt of als traditie kent, doch die niet zijn geboekstaafd. Te hooren, uit te maken wat als waarheid is aan te nemen, dit voor verlies of verkeerd overbrengen te vrijwaren, ziedaar de taak aan Dr. Grosskopf toegedacht.

* * *

Den 5en Februari reikte de gouverneur van Bengalen Lord Carmichael in het Gouvernementshuis te Calcutta de gouden medaille en het diploma van den Nobelprijs uit aan Dr. Robindra Nath Tagore. In den kring van hooge functionarissen, voor die gelegenheid vereenigd, was ook den Zweedschen consul aanwezig. Lord Carmichael vertolkte de beteekenis van het feit, dat de faam van den Indischen dichter zich zoo ver heeft weten baan te breken en hij de uitverkorene is onder alle mededingers van onzen tijd.

Generaal Lyautey over Marokko.

Den 27en Februari bood de Réunion des Etudes Algériennes te Parijs een gastmaal aan den Resident-generaal van Marokko aan. Op den lofzang van den heer E. Flaudin, die Marokko als geheel gepacifeerd beschouwde, gaf de generaal een antwoord, dat om zijn oprechtheid te prijzen is, maar dat juist daardoor menig enthousiast Franschman toch een koude douche zal hebben toegediend.

Generaal Lyautey erkende, dat Frankrijk er reeds mooi en flink werk volbracht heeft, hij verwacht dat dit werk met succes is voort te zetten, dank zij de door den Senaat goedgekeurde leening. Maar, vervolgde hij, men wachte zich voor overdreven optimisme. Mijn bestuur is nog in een chaotischen toestand: het gordijn gaat ternauwernood open en de vertolkers kennen nog onvolkomen de hun toegedachte rol. Ik vrees, dat men het pacificatiewerk als beëindigd beschouwt, terwijl alles nog te doen is. Wij moeten ons niet door valschen schijn laten misleiden.

Wij hebben inderdaad alles te vreezen van een invloedrijk marabout uit 't Zuiden, wiens naam het Fransche publiek nog niet kent. Naar hem richten de Marokkanen thans de oogen en hij zal misschien hun Vercingétorix worden. In den laatsten tijd heeft hij zich vrij kalm gehouden, maar spoedig misschien, na afloop van het regenseizoen, zal hij met sterke harkas in 't veld treden.

Vele gevechten zijn derhalve nog te verwachten, maar zij behoeven ons niet te verontrusten, zij zijn 't onvermijdelijk gevolg van onze installatie in Marokko.

Daarna sprak de generaal de overtuiging uit, al die bezwaren te kunnen overwinnen, mits men hem de vrije hand laat om de zaken te doen als het noodig is en men hem niet dwinge de zaken te doen als 't niet noodig is

Uit Duitsch-Oost-Afrika.

Het is misschien niet van algemeene bekendheid, dat Duitschland in zijn Oost-Afrika kolonie nog een huisslavernij heeft laten voortbestaan, die heel veel doet denken aan de toestanden, welke wij tot kort geleden in Celebes toelieten, en waarvan daar het wegstervend overblijfsel nog te vinden is.

Bij de vroegere stamoorlogen voerde de overwinnaar de overwonnenen, wier leven hij spaarde, als krijgsgevangenen mee. Zij werden slaven. In den regel hadden zij geen al te hard lot. Het verlies der persoonlijke vrijheid trof hen ook niet zoo zwaar, omdat zij onder de eigen sultans ook verre van persoonlijk zelfstandig waren geweest. Hun verhouding van dienstbaren tot heer gaf minder groote verschillen dan elders tusschen slaaf en meester, doordien de bewoners zelf in kleeding, voeding, enz. bijzonder lage eischen stelden. De opgelegde arbeid was zeker minder zwaar dan Europeanen van zwarte werkers vergen. Wij vinden vermeld, dat deze huisslaven doorgaans 2 à 3 dg. in de week voor zich zelf konden gebruiken, zij hebben een stukje grond en een hut, waar zij ook hun ouden dag kunnen doorbrengen. Deze toestand leeft nog voort. De slaaf kan echter vrij worden. Vooreerst komt de vrijwillige ontheffing door den meester niet zelden voor. Den meester zijn verplichtingen opgelegd, komt hij deze niet na, dan kan dit tot vrijstellen van den slaaf leiden. De slaaf heeft het recht zich vrij te koopen. Dit alles helpt tot een geleidelijk vervormen van den toestand, die door een wettelijke regeling echter met zekerheid na een halve eeuw ook dit soort van slavernij niet meer wil toelaten, zij toch bepaalt, dat ieder na 31 De-

cember 1905 geborene — zonder voorbehoud — vrij is.

Er is over gedacht de vrij-verklaring op 1 Januari 1920 uit te vaardigen. Een berekening van een matige schadevergoeding aan de eigenaars kwam tot minstens 8½ millioen mark, terwijl de maatschappelijke omwenteling zoo ingrijpend zou kunnen zijn, dat de pas vrij gemaakten er zelf meer door zouden lijden dan door geleidelijken ommekeer. Ook zou de kans op een opstand niet gering zijn, met de daaraan onvermijdelijk verbonden rampen. De offers zouden niet in verhouding staan tot hetgeen men er door bereiken wil.

Uit alles blijkt, dat Duitschland in Oost-Afrika wat heeft kunnen leeren van — maar ook leering biedt voor onze ondervinding in den Oost-Indischen Archipel. Voor veel geldt: tout comme chez nous.

Formosa.

Japan blijft niet heel veel pleizier beleven van zijn kolonie Formosa. De groote verwachtingen zijn meerendeels op groote teleurstellingen uitgeloopen en de inboorlingen willen de zegeningen van 't Japansche opperbestuur nog maar steeds niet waardeeren. Onlangs hoorde men van een samenzwering, waarbij 150 inboorlingen betrokken waren. In kort geding zijn er 53 van 5 tot 15 jaar dwangarbeid veroordeeld, een ongenoemd aantal belhamels is ter dood veroordeeld.

Portugal's koloniale politiek.

Terwijl van buiten de berichten over een onderling verstaan van Duitschland en Engeland betreffende een verdeeling van Portugeesche koloniën in Afrika halsstarrig blijven stand houden en van binnen uit Angola mededeelingen van een opstand tot ons komen, biedt de Minister van Koloniën, in het wankelend kabinet, aan het Parlement twee belangrijke wetsontwerpen aan, om het koloniale bestuur beter op dreef te helpen. Zij stellen het beginsel voorop, dat de koloniën, deelen van het nationaal bezit, onverbreekbaar aan het moederland verbonden zijn en dat zij administratief zelfbesturen vormen. Het verouderde stelsel, dat in een ver doorgevoerde assimilatie en centralisatie zijn kracht zocht, moet verdwijnen. Aan 't hoofd van elke kolonie zal voortaan een gouverneur staan met het algemeen bestuur belast onder het opperbestuur van den minister. De gouverneur heeft de hoofden der verschillende diensten onder zich en naast zich een raad, waarin vertegenwoordigers van de bevolking onder zijn voorzitterschap beraadslagen. Daar 't niet mogelijk is de leden dier raden allen door verkiezing te doen aanwijzen, zullen onder hen burgerlijke en rechterlijke ambtenaren door de hoofden van de diensten aan te wijzen, zitting nemen.

De koloniën zullen onderverdeeld worden in districten, met districtsgouverneurs, verder in bestuurskringen, met civiele hoofden of kapiteins-majoors als militair commandant. Naast hen komen districts- en gemeenteraden. Zoo hoopt men tot goede verdeeling van verantwoordelijkheid en decentralisatie te komen.

Kiezers zullen de Portugeezen zijn en de genaturaliseerden, die 5 jaar in de kolonie wonen. De inlanders, die aan bepaalde voorwaarden voldoen, krijgen ook stemrecht.

Het financieel beheer berust op dienzelfden decentralisatiegrondslag. Elke kolonie krijgt financieele autonomie, d. i. t. z. zij krijgt rechtspersoonlijkheid om op eigen verantwoordelijkheid te leenen en te bezitten. De gouvernementsraad maakt het budget op; om deficit te bestrijden zullen reserve-fondsen gevormd worden. Leeningen en steun van het moederland moeten te hulp komen, wanneer het uitgaven voor bezetting of pacificatie van gebied betreft.

Goede voornemens, navolging van goede voorbeelden. Maar de instellingen krijgen hun beteekenis niet door de regeling op papier, maar door de mannen, die ze uitvoeren en toepassen. Is de P. regeering er ook op bedacht de uitvoerders te verplichten niet meer op z'n oud-Portugeesch met de menschen en de bestuursaangelegenheden om te springen?!

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Neerlandia.

In de rubriek „Oost-Indië" van het Maart-nummer van „Neerlandia" vindt men o.m. een artikeltje over onderwijstoestanden aan de Oostkust van Sumatra, terwijl onder het hoofd „Nogmaals: de buitenlanders" opnieuw de aandacht wordt gevraagd voor het bekende feit, dat het aantal vreemdelingen in Indischen Staatsdienst hand over hand toeneemt.

De „Haagsche Courant" merkt naar aanleiding hiervan o.i. terecht op:

Er werden in de laatste jaren héél wat buitenlanders in Indischen Staatsdienst genomen. 't Liep zelfs zóó'n vaart, dat men onlangs uit Indië een ingenieur naar Holland zond, om namens de Indische ingenieurs te protesteeren tegen dat opnemen van vele vreemden in Staatsdienst.

Is dat prefereeren, althans ruimelijk toelaten van den vreemde, op zichzelf al een bezwaar, erger wordt 't als men daardoor toestanden krijgt, als waarop een brief uit Indië, door het verbond „Neerlandia" ontvangen, doelt.

„Het is al zoover gekomen, lezen we in dat schrijven, dat aan het groote Militaire Hospitaal te Soerabaja vóór ongeveer 1½ maand, behalve de chef, nog slechts één Hollandsch officier van gezondheid was verbonden! Alle andere waren buitenlanders. Eén van mijn patiënten, die er was verpleegd, zei spottend: „Met Hollandsch kom je er niet meer terecht." En waar dit evenzoo gaat met ingenieurs, houtvesters, militaire apothekers enz., moet men wel ziende blind zijn, om het gevaar van den toestand niet in te zien. Met het beweren dat het wel zoo erg niet zal zijn; dat de buitenlanders vlug Hollandsch leeren, enz., komt men niet uit. Dat was vroeger zoo, toen ik in 1909 in dienst kwam. De plus minus 12 aanwezige Denen spraken allen Hollandsch, en voegden zich naar ons. Maar de in 1911 en 1912 aangenomen Oostenrijkers (Polen) en Duitschers voegen zich niet naar ons. Ze vinden dat wij maar Duitsch moeten spreken. Ze weigeren positief onze taal te leeren, wetend dat onze Regeering ze tóch niet ontslaat. En de invloed van de onderhebbenden moet u niet onderschatten. Ik weet dat in Tjimahi examens voor gediplomeerd soldaat ziekenverpleger (in 't leger) in het Duitsch zijn afgenomen. Verschillende officieren van gezondheid kenden geen Hollandsch."

Tot zóó ver 't schrijven. En daarbij slechts één vraag: zou zoo iets nu ergens elders dan juist in Holland en zijn bezittingen, kunnen voorkomen? Dat 't er wemelt van vreemden met Staatsbaantjes, en die uit pure waardeering voor het land, dat hun aan een bestaan helpt, eenvoudig weigeren onze taal te spreken!

't Is goed dat „Neerlandia" er eens de aandacht op heeft gevestigd.

Verder schrijft in bovengenoemd nummer van „Neerlandia" de heer J. Brill te Bloemfontein nogmaals over den grafsteen van Jan van Riebeek te Batavia, uit welk schrijven o.a. blijkt, dat deze grafsteen, of wat er nog van bestaat, aan Zuid-Afrika zal worden afgestaan en in het Museum te Kaapstad geplaatst.

Reisindrukken van Atjeh, door W. Moens.

Oorspronkelijk als feuilleton in het „Alg. Handelsblad" verschenen, zijn deze reisindrukken van Atjeh thans in boekvorm verschenen (Amsterdam, Drukkerij „Jacob van Campen").

Zooals de redactie van het „Handelsblad" opmerkte, zijn ze niet in de eerste plaats van belang omdat ze een denkbeeld geven van den tegenwoordigen toestand van een belangrijk gedeelte van het eiland Sumatra, maar vooral omdat een geschiedkundig feit, voor Nederland en zijne Koloniën van de grootste beteekenis, ook den nietdeskundigen lezer wordt duidelijk gemaakt. Er is vrede op Atjeh, de Atjeh-oorlog is voorbij. Er heerscht rechtsrechtszekerheid en welvaart en orde.

Kernachtig zegt de schrijver, de oud-luitenant ter zee W. Moens, aan het slot zijner brochure:

Atjeh behoort thans ten volle tot ons tropisch Nederland; de menschenlevens en millioenen, daar op Sumatra's Noordpunt geofferd, zijn niet voor niets geofferd; de wondeplek, die tientallen jaren in ons koloniaal huishouden bleef bestaan en bijna chronisch was geworden, is nu geheeld; een vruchtbaar land is in werkelijkheid en niet alleen aan ons gebied toegevoegd, dank zij de energie en het beleid van mannen als Van Heutsz en Swart en hunne kranige medewerkers. Nederlanders, een eeresaluut aan hen!

De Indische Gids.

De Maart-aflevering opent de heer E. E. A. van Heekeren met een uitvoerige levensbeschrijving en het portret van den afgetreden legercommandant, luitenant-generaal G. C. E. van Daalen. Vol enthousiasme geeft schr. een beeld van zijn militaire loopbaan, „die schitterend in den vollen zin van het woord genoemd mag worden". Den 2en April, zegt de heer v. H., „gaat een man heen, die groot was in voorspoed, maar groot ook toen een onverdiende bittere tegenslag hem trof, toen het geduldige papier, nu ja onjuistheid op onjuistheid kreeg te dragen, om den man, die weergalooze verdiensten voor de Atjeh-zaak had en heeft, weg te werken, zoodat een ander de vruchten zou plukken van hetgeen van Daalen had gewrocht."

Behalve dit artikel bevat de I. G. nog beschouwingen over de volgende onderwerpen: Latijn en Grieksch in Oost-Indië, door A. T. Norton. — De laatste maanden van het verblijf der Engelschen op Java, door P. H. van der Kemp. — Artikel 69 R. R. en circulaire van 29 November 1913 No. 2744, door E. v. H. — Kolonisatie, door Mr. J. F. Dijkstra (1e gedeelte). — Enkele aanteekeningen naar aanleiding van het artikel van J. C. Lamster over den Topographischen Dienst in Ned.-Indië, door A. van Lith.

Verder de vaste rubrieken: Varia. — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

De Ingenieur.

In het jongste Nr. van „De Ingenieur" mengen zich twee nieuwe stemmen in de kwestie: Radiotelegrafische gemeenschap tusschen Nederland en Nederlandsch Oost-Indië, n.l. van de heeren C. de Vries en L. H. F. Wackers, beiden te Amsterdam. De heeren scharen zich aan de zijde van Prof. Van der Bilt, om stelling te nemen tegen „Electricus".

Verder wordt de niet minder bekende kwestie: Benoeming van vreemde Ingenieurs in Nederlandsch-Indischen Staatsdienst opnieuw aan de orde gesteld door den ingenieur H. F. van Stipriaan Luïscius; een naschrift op diens beschouwingen geeft de heer Van Voorst Vader.

Berichten Utrechtsche Zendingsvereeniging.

In het Maart-nummer van bovengenoemd Zendingsblad een tweetal opstellen, die den lezer doen kennis ma-

ken met heidensche zeden en gewoonten; de heer A. H. Jansen beschrijft n.l. een besnijdenisfeest der heidenen op Taliaboe (Soela-eilanden), terwijl de heer F. J. F. van Hasselt schrijft over een reis naar Oost-Nieuw-Guinea en daarbij vertelt van het doel der zgn. geestentempels (Seram, Deram, Darma en Daram geheeten).

Indologenblad.

In het nummer van 2 Maart van het Indologenblad trof ons in de rubriek Brieven uit Indië, de volgende passage, waarboven wij zetten:

Een stem uit de praktijk.

„......Jammer dat ik tegenover 't Maleisch ten eenenmale vreemd sta en daarom wil ik dan ook hier even als mijn meening meedeelen, dat onze opleiding op taalkundig gebied geheel verkeerd is. Hiermee wordt niet bedoeld, dat de doceerende heeren geen doceerend talent hebben, maar wel, dat het werkelijk te betreuren valt, dat niet de Indologen in de gelegenheid gesteld worden, zich speciaal te bekwamen in conversatie in de Ind. talen. Iederen dag voel ik die leemte meer en meer, en de gekste figuren worden geslagen door gebrek aan taalkennis. Zoo b.v. kwam gisteravond de poenggawa, 't districtshoofd, tevens iemand van hoogen adellijken bloede, ons persoonlijk uitnoodigen om deel te nemen aan een groote slametan, die hij geven zou ter eere van zijn pas overleden lievelingsbroer. Uit 't verhaal dat de huisjongen mij deed, maakte ik op, dat er een koetsier van den Goesti (d.i. zijn titel) was. Hieruit kwam een ellendig misverstand voort, zoodat ik eigenlijk dien poenggawa zeer onheusch behandelde en natuurlijk de etiquette geheel met voeten trad. 't Mooiste was, dat hij vloeiend Hollandsch sprak, maar dit niet wilde spreken voordat ik hem daartoe verlof had gegeven. Toen ik Hollandsch hoorde, had ik den poenggawa wel willen omhelzen en heb ik duizend excuses aangeboden voor mijn fout. Men kan zich denken, dat ik geweldig 't land had, want wat moet de indruk van zoo'n goesti zijn, die als welopgevoed man, zeer let op de bestaande vormen; de schuld ligt in de verkeerde methode van onderwijs in de taal."

Het bovenstaande schrijft „K. A."; zijn brief is gedateerd Singaradja, 28 Dec. 1913.

Nog vindt men in dit Nr. een overzicht der lezing van Mr. J. H. Abendanon, over het rassenvraagstuk in Nederlandsch-Indië uit een staatkundig oogpunt.

Vragen des Tijds.

Tot uitgangspunt nemende het werk van E. B. Havell: Indian architecture, its psychology, structure, and history from the first Muhammedan invasion to the present day, schrijft de heer P. H. van der Kemp in het Maart-nummer van de Vragen des Tijds een uitvoerig artikel, getiteld: Over de bewaring van Hindoe-kunst op Java.

Bij de aansporing onzerzijds om met dit artikel kennis te maken, maken we van de gelegenheid gebruik te wijzen op de verbazende werkkracht van den heer Van der Kemp, waarvoor men vooral eerbied gevoelt als men diens vrij hoogen leeftijd in aanmerking neemt. Immers in dit overzicht vermelden wij niet minder dan 3 gedocumenteerde beschouwingen van den heer v. d. K. (Ind. Gids, Bijdragen en Vragen des Tijds).

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 9: Irrigatie. Naar aanleiding van de verhandeling van Mr. J. W. Ramaer, door M. IJpelaar. — De motorploeg en zijn toekomst, door W. F. G. Derx. — De tabak en de tabaksfabrikaten, door P. Hondius Jzn. — Het vraagstuk der gemengde aanplantingen. — Economisch overzicht van Suriname in 1913. — Ontwerp algemeene voorwaarden voor den koop en verkoop van suiker. — Invoer en uitvoer op- en van Java en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 42: Oost-Indische aanteekeningen (vervolg), door Gabriël. — De Koloniale tentoonstelling te Semarang (met ill.), door M. van Geuns. — De watersnood in Midden-Java (met afb.). — Uit den goeden ouden tijd. — Een lang vergeten tragedie, door Gandasoeli. — Indische penkrassen, door Ofoei.

* * *

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel van A. F. R. Wollaston over „An expedition to Dutch New Guinea" in het Maart-nummer van „The Geographical Journal", met fraaie illustraties en een kaartje van het bereisde gebied.

Ingezonden.

Is dat wel verstandig?

Wij lezen:

Dezer dagen is medegedeeld, dat de heer W. J. Oudendijk, regeeringsadviseur voor Chineesche zaken in Nederlandsch-Indië, eervol is ontheven van deze tijdelijke betrekking. Thans verneemt de „Nieuwe Ct.", dat dit verband houdt met zijn spoedig te verwachten benoeming tot consul-generaal voor Brazilië, met den persoonlijken titel van gezant.

De heer Oudendijk behoort n.l. tot onze beroepsconsuls, terwijl van zijn langdurige ervaringen omtrent Chineesche aangelegenheden, door hem als tolk en tijdelijk zaakgelastigde te Peking opgedaan, partij is getrokken om de Nederl.-Indische regeering van raad te dienen voor haar gedragslijn ten opzichte der aldaar gevestigde Chineezen.

Bij dit bericht vragen wij: is dat wel verstandig?

Na lang, te lang talmen werd eindelijk een adviseur benoemd om het ingewikkelde Chineesche vraagstuk in Ned-Indië te bestudeeren en de regeering van voorlichting te dienen. Ternauwernood is deze goed aan den arbeid, ternauwernood kan hij zich eenigszins hebben ingewerkt in de plaatselijke toestanden, die het vraagstuk een eigen karakter geven en die hem onbekend waren, en nu zal hij weer uit zijn werkkring gerukt worden. Het zou weer een voorbeeld te meer worden van 't monnikenwerk door regeeringscommissarissen in Indië verricht.

De heer Oudendijk kan onmogelijk reeds gereed zijn met zijn arbeid op Java; het groote belang der Chineesche kwestie had mede gebracht hem daar per se te laten totdat hij gereed zou zijn.

Den Haag, 8 Maart 1914. N.

Mededeelingen.

Van de Afd. Arnhem en Omstreken:

ALGEMEENE VERGADERING op *Vrijdag 13 Maart a.s.*, des avonds te 8½ uur, Stationsplein 17.

Punten van behandeling: 1. Jaarverslag. — 2. Rekening en verantwoording over het afgeloopen jaar (deze rekening ligt ter inzage bij den secretaris der afdeeling, Stationsplein 17). — 3. Vervulling van openvallende plaatsen in het afdeelingsbestuur. — 4. Verkiezing van een afgevaardigde en een plaatsvervanger om de Afdeeling in de Algemeene Vergadering der Vereeniging te vertegenwoordigen. — 5. Benoeming van 2 leden in commissie voor het nazien der rekening en verantwoording van het loopende jaar. 6. Onderwerpen, welke de Afdeeling wenscht te behandelen in de Algemeene Vergadering der Vereeniging.

Arnhem, 5 Maart 1914.

Namens het Bestuur:

HARTEVELT,
wd. Secretaris.

Van de Studenten-Afdeeling Leiden:

De leden, die wenschen deel te nemen aan het collectief bezoek der afd. China en Japan (ook der Jap. Kleurendruk-Tentoonstelling) in het Rijks Ethnografisch Museum onder leiding van Dr. A. W. DE VISSER, worden verzocht spoedig hun visitekaartje te doen toekomen aan Mej. N. WORTHINGTON, abt-actis, Boisotkade 5.

G. CH. F. SCHEFFEL, h. t. praeses.

LEZING op *Vrijdag 13 Maart*, 's avonds 8 uur, in de Foyer der Stadsgehoorzaal.

Spreker: de Heer R. M. SOEMITRO, Onderwerp: „Een ander over de gamelan", met gamelan-demonstratie.

Vrije toegang voor alle belangstellenden.

Namens het Bestuur,
Mej. N. WORTHINGTON.

Van de Afd. 's-Gravenhage:

In de Algemeene Vergadering van 4 Maart werden als Bestuursleden gekozen:

Mevr. E. TH. NIJENHUIS—VAN BEUZEKOM.
L. A. BAKHUIS, aftredend lid.
E. VAN ASSEN.

Als candidaten voor het Hoofd-bestuur:

a. 1e. Mevr. M. TEN BOSCH—BOSSCHER, aftr. lid.
2e. Mej. M. M. G. MAARSCHALK.
b. 1e. E. VAN ASSEN.
2e. J. A. SOETENS.

Als afgevaardigde der Afdeeling voor de Algemeene Vergadering van het Hoofdbestuur:

W. G. L. SNIJDERS.
Mej. A. J. VAN LOGHEM, reserve.

Oproeping van artsen voor de pestbestrijding in Nederlandsch-Indië.

In het belang van de bestrijding der pest op Java worden spoedig gevraagd twintig jonge artsen.

De verbintenis zal moeten worden aangegaan voor één jaar, op een bezoldiging van *f* 400 (vierhonderd gulden) 's maands.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië en, binnen één jaar na beëindiging van de verbintenis, terug voor gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse;

b. eene vergoeding voor uitrusting ten bedrage van *f* 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande het activiteitstraktement ingaat. Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich onverwijld aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma's;

b. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester hunner woonplaats;

c. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den burgemeester der gemeente waarvoor zij geloot hebben.

(Nederlandsche Staatscourant van
27 Februari 1914, No. 49).

Leeraren in het teekenen bij het M. O. in Nederlandsch-Indië.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië worden gevraagd drie leeraren in het teekenen, respectievelijk in het bezit van de akte Me, Mg en Me of Mg.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f* 1000 (duizend gulden);

b. overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop de activiteits-bezoldiging, volgens de deswege bestaande bepalingen, daar te lande ingaat.

De bezoldiging bedraagt *f*450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met drie vierjaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 (honderd gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene maximum-bezoldiging van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden) 's maands.

Zij, die zich in de genoemde betrekkingen aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 20 Maart a.s bij een op zegel geschreven request tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1o. hunne akte van bevoegdheid;

2o. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats;

3o. een bewijs van voldoening aan de Militiewet, afgegeven door den burgemeester der gemeente, waarvoor zij geloot hebben, en

4o. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten de mededeeling inhouden, of de sollicitanten al dan niet zijn gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraren worden vóór hun vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of zij physiek geschikt zijn voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

De activiteits-bezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Leeraar in de bouwkunde bij het M. O. in Nederlandsch-Indië.

Bij het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië kan geplaatst worden een leeraar in de bouwkunde, bij voorkeur een practisch ervaren civiel-ingenieur.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f* 1000 (duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag, waarop de activiteitsbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat.

De bezoldiging bedraagt *f* 550 (vijfhonderd vijftig gulden) 's maands, met drie vierjaarlijksche verhoogingen elk van *f* 100 (honderd gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene maximmum-bezoldiging van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Hij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenscht te verbinden, moet zich vóór 20 Maart 1914 bij een op zegel geschreven request tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Nederlandsche Staatscourant van
2 Maart 1914, No. 51).

Personalia.

Lid van den Raad van Indië.

Het „Soer. Hbld." verneemt, dat als opvolger van Mr. Koster als lid van den Raad van Indië, behalve Mr. Cordes, nog genoemd wordt Mr. Scheuer, die op weg is naar Indië.

Oud-Minister Cremer in Deli.

Ter eere van den Oud-Minister Cremer werd op 3 Febr. door den administrateur der Deli Spoorweg-Mij. een feestmaaltijd gegeven in den huize De Boer en Donderdag 5 Febr. in den vooravond door den hoofdadministrateur van de Deli-Mij. een garden-party, meldt de „Sumatra Post".

Receptie Khouw Kim An.

De Majoor der Chineezen te Batavia hield ter gelegenheid van 't Chineesch Nieuwjaar en de Tjap-gomehfeesten ten zijnen huize eene receptie, die zeer druk bezocht werd.

Koning Willem III-school.

Naar de Bataviasche bladen melden, is Dr. J. J. M. Dormaar, leeraar in de scheikunde aan de Koning Willem III-school, voorgedragen tot waarnemend directeur dier instelling gedurende de afwezigheid van den directeur Dr. A. H. J. Belzer.

Dr. H. B. van Buuren.

Deze medicus te Batavia, die een infectie opgedaan had bij een operatie van een kankergezwel, is door Dr. Knoch geopereerd. De operatie is uitstekend afgeloopen en ware het niet, dat de patiënt uiterst zwak was, dan zou zijn toestand zeer bevredigend worden genoemd.

Batavia's Gemeente-Secretaris.

De heer Wiesing gaf kennis, dat hij den 16den Febr. zijne betrekking als gemeente-secretaris zou aanvaarden.

Naar Albanië.

Naar de „Loc." vernam, heeft 1e luitenant-adjudant der inf. H. A. E. Jacobs te Semarang den legercommandant verzocht, in aanmerking te mogen komen voor plaatsing bij de Albaneesche gendarmerie.

Verlof.

De assistent-resident van Lamongan L. Ch. A. Fonteijn, heeft wegens langdurigen dienst negen maanden verlof naar Europa aangevraagd, met ingang van twee Juni a.s.

De heer Dinger en de S. I.

Zondag 8 Febr. had in het lokaal van Panti Harsojo een bijeenkomst plaats, waarop besproken zou worden de wijze, waarop de door den heer J. Dinger in uitzicht gestelde hulp aan de S. I. zou kunnen worden verleend.

De „N. Soer. Crt." weet omtrent den afloop der gehouden besprekingen het volgende te melden:

„Tot definitieve resultaten is men op deze vergadering nog niet gekomen. De heer Dinger verzocht aan den leider der S. I., Raden Tjokroaminoto een ontwerp te maken van de op te richten werkplaats (smederij). Dit zal geschieden met hulp van den heer Guijt; een betere mentor ware moeilijk te vinden.

Aan deze werkplaats zou men willen verbinden de opleiding van goede inlandsche smeden, die b.v. op de suikerfabrieken gemakkelijk een emplooi kunnen vinden.

Het Soerabajasch blad herinnert intusschen aan het bestaan eener ambachtsschool voor inlanders; zou het niet beter zijn, met de inrichting samen te werken, instede van de krachten te versnipperen? Of is het niet goed, wanneer niet de speciale „S. I."-tjap er op gedrukt wordt?

Wat de handelszaken betreft, waarin de heer Dinger eveneens steun toezegde, kwam men overeen, die te bespreken op een volgende bijeenkomst, welke den 8en Maart zal worden gehouden".

„Het laatste punt interesseert ons uiteraard het meest; wij zijn namelijk benieuwd, hoever de toegezegde steun van den heer Dinger zich zal uitstrekken, m.a.w.: of hij diep in den zak zal tasten. Want dààr draai het om", zoo merkt de „Javabode" op.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 6 Febr. 1914, No. 11.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den magazijnmeester E. Löwenstein, 8 maanden aan den ingenieur W. I. Hartjens, 11 maanden aan den landmeter J. H. E. Cobet, 11 maanden aan den secretaris M. J. Cornelius.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk J. Shamier, E. L. Corbet en J. J. Cornelius.

Benoemd: tot onderwijzeres 2e kl. Mevr. W. G. Albers-Kiewiet- de Jonge, tot commies te Bandjermasin E. A. Scipio, te Magelang W. H. Mouthaan, te Poerworedjo H. J. Stumpf, tot predikant te Pekalongan H. Stegenga.

Gesteld: ter beschikking van den Algemeenen Secretaris F. H. V. Middelaer, van den Directeur der B. O. W., C. A. Ch. Hansen.

Ingetrokken: het verlof van den gewezen adj.-houtvester F. J. Doeve.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Sragen J. H. Deenen, tot id. 1e kl. te Tjilitjap Ph. A. Broekhuysen, tot commies S. S. op Java A. A. Leupen, tot werkmeester B. ten Besten en S. van der Eijk, tot onderopzichter H. P Handl.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de onderwijzer C. B. Velds, naar Probolinggo de id. R. A. Schotman.

Militair Departement.

Hersteld: in activiteit de off. van gezondheid Dr. K. van Roon en Dr. A. de Jong.

Uit de Javasche Courant van 10 Febr. 1914, No. 12.

Civiel Departement.

Verleend: 8 maanden verlof aan den onderwijzer D. Tol, 10 maanden aan den commies B. de Groot, 11 maanden aan Mr. I. J. Dermout, 8 maanden aan Mr. W. H. J. Cambier van Nooten.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies A. G. J. Kollmann, de ambtenaar M. G. Diepenheim, de commies Mej. J. Spangenberg en J. A. C. Brandt, de dokter-dwaja Mas Soedirman, de commies E. J. Nijveldt.

Benoemd: tot adsp.-ingenieur F. Oldenburger, tot administrateur J. Kuyper en A. J. H .Nunnink, tot notaris te Makassar H. J. E. van der Kop, tot ass.-resident van Banjoewangi W. C. Blanken, tot machinist P. A. van der Worm, tot adjunct-inspecteur inl. onderwijs H. Ch. Croes.

Benoemd: tot wedana van Singenkidoel Mas Setjoredjo, tot luitenant der Chineezen te Ponorogo I Tjien Liong.

Geplaatst: te Makassar de commissaris van politie F. H. A. Dietz, te Semarang E. de Munck Mortier.

Benoemd: tot controleur in de res. Soerabaja J. Habbema.

Geplaatst: in de res. Palembang de controleur P. E. van der Meer. Mohr, in Bali en Lombok de id. Ph. F. Laging Tobias.

Benoemd: tot onderwijzer te Djokjakarta A. de Geus. tot onderwijzeres te Tjitjalengka Mevr. N. J. A. E. Jongerius-Lorrier, tot onderopzichter L. M. E. Frank, F. A. Walther, J. L. Reynaert en J. H. van Doorn.

Militair Departement.

Verleend: 11 maanden verlof aan den 1en luit. der inf. C. B. van Gent.

Ontslagen: op verzoek eervol de kolonel der inf. J. F. Schilham, de off. van gezondheid W. J. van Beugen Bik.

Geplaatst: bij het 21e bat. de 1e luit. A. C. P. van Cattenburch, bij het 14e bat. de id. H. L. le Maire, te Semarang de id. M. J. Voskuil.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de 1e luit. J. Geurink, bij het 2e bat. de id. P. L. Mulder, bij het 3e depôt-bat. de kapitein G. J. H. van der Beeke, bij het 18e bat. de id. H. Helb, naar Tjimahi de 1e luit. der genie A. H. van Dijk.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatie-lessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioollessen.
Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding,
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. Th. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijckstraat 1,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging, 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz,**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.20** en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door Reman Irüs;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. Victor Zwijsen, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Zomerstoffen

ZEPHYRS
CRÊPONS
ÉPONGE
BATISTE
MOUSSELINES
IMPRIMÉS
VOILE

De staalcollecties zijn gereed.

A. A. BOLT, Confiseur-Patissier.

Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. **'S-GRAVENHAGE.**

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

A. VAN MEURS,

Piet Heinstraat 18. Telefoon 1784. 'S-GRAVENHAGE.

Complete Meubileering, Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeerderij.

Linnen Rolgordijnen, Madrasgordijnen, Linoleums en Zeilen, Axminster Tapijten, Tafelkleeden, Divandekken.

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

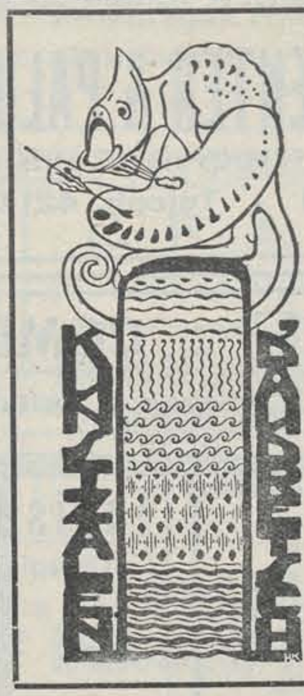
Dentelles de Bruxelles Veritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

Kunstzalen d'Audretsch.

HOOGE WAL 16A.,
'S-GRAVENHAGE.

Voortdurende Tentoonstelling

van

Schilderijen, Etsen en Kunstvoorwerpen.

Geopend van 10—5,
Zondags van 2—5 uur.

Vrije Toegang.

VOOR

Gemeub. Woningen

wende men zich tot de

N.V. v.h. CORSMIT BROSSOIS,

Korte Voorhout 12a - Tel. 811.

ALTIJD WONINGEN BESCHIKBAAR.

LIJNKAMP'S Kleedingmagazijn

Groenmarkt hoek Nieuwstraat 's-GRAVENHAGE
tegenover het Stadhuis

Onze speciale afdeeling:

Heerenkleeding naar maat

staat onder bekwame leiding van eerste klasse Coupeurs.
Uitgebreide voorraad der laatste Nouveautés in ENGELSCHE en SCHOTSCHE STOFFEN.

VRAAGT STALENZENDING MET PRIJSCOURANT